

11

Poliittisen edustuksen alueellinen eriytyminen

Jussi Westinen & Veikko Isotalo¹

Alueiden taloudellista ja poliittisen osallistumisen alueellista eriytymistä on tutkittu Suomessa varsinkin 2010-luvulta lähtien, kun alueiden välisten erojen on havaittu voimistuneen. Muuttovoitto, korkea koulutustaso, korkea työllisyys, kiinteistöjen arvon säilyminen ja keskimääräistä korkeampi syntyvyys ovat kasautuneet samoihin paikkoihin. Toisia alueita yhteiskunnallinen rakennemuutos on sitä vastoin kohdellut rujosti, ja tämän vaikutukset ovat olleet moninaiset. Sami Moisio (2012) havaitsi tutkimuksessaan tendenssin kohti elinvoimaltaan pakkautunutta metropoli-Suomea. Jussi Westinen ja Sami Borg (2016) osoittivat Itä-Suomen vaalipiirien äänestysprosenttien heikentyneen suhteessa muihin vaalipiireihin lähes rinta rinnan maan taloudellisten kuilujen repeämisen kanssa.

Alueellisuuden merkitystä ehdokastasolla on tutkittu aiemmin sekä puolueiden että valitsijoiden näkökulmasta. Puolueet pyrkivät ja pystyvät takaamaan hyvän edustavuuden niin, että erikokoisista kunnista ja eri puolilta vaalipiiriä tulee riittävästi ehdokkaita listoille eduskuntavaaleissa (Westinen & Borg, 2016; Sipinen & Koskimaa, 2020). Pelkkä alueellinen edustavuus ehdokaslistoilla ei kuitenkaan takaa, että maan eri osat todella ovat edustettuina eduskunnassa. Ehdokasvalinnan valintaperusteita tutkittaessa on havaittu, ettei asuinpaikka itsessään ole äänestäjille kaikkein ratkaisevimpia tekijöitä eduskuntavaaleissa. Eniten merkitystä on ehdokkaan puolueella, näkemyksillä ja kannanotoilla, luotettavuudella ja kyvykkyydellä hoitaa asioita. Ehdokkaan asuinpaikan merkitys on kuitenkin samaa tasoa ehdok-

¹ Jussi Westinen on vastannut tutkimusasetelmasta kirjanluvun tekstistä ja taulukoista analyysineen. Veikko Isotalo on vastannut kirjanluvussa olevista karttakuvioista.

kaan sukupuolen kanssa ja jonkin verran tärkeämpää kuin esimerkiksi ehdokkaan koulutustaso, vaalikonevastaukset sekä olemus ja tyyli (von Schoultz et al., 2020.)

Kansanedustajien edustajaroolien painotukset vaihtelevat sen mukaan, miten paljon edustaja itse painottaa päätöksenteossaan koko kansakunnan, puolueen, tietyn yhteiskuntaryhmän tai edustamansa alueen etua (Esaiaasson, 2000; Bengtsson & Wass, 2010). Vuoden 2019 vaalien ehdokaskyselytutkimuksessa vain neljäsosa ehdokkaista koki, että he edustavat ensisijaisesti vaalipiirinsä äänestäjiä eivätkä esimerkiksi koko kansakuntaa (Sipinen & von Schoultz, 2020). Myös äänestäjät kokevat koko kansan edustamisen selkeästi tärkeimpänä kansanedustajan roolina. Oman vaalipiirin ja sen äänestäjien edustaminen kokonaisuudessaan jää myös oman puolueen äänestäjien edustamisen ja omien äänestäjien edustamisen ensisijaisuuden taakse kansalaisten arvioissa (Grönlund & Borg, 2021). Oman maakunnan tai seutukunnan edustamisen tärkeyttä ei ole eduskuntavaaleissa tutkittu. Suomen ensimmäisissä aluevaaleissa vuonna 2022 äänestäjät kuitenkin antoivat erityistä arvoa alueelliselle/oman kuntansa edustukselle aluevaaleissa eduskunta- ja kuntavaaleihin verrattuna (Borg, 2023, s. 149–150; vrt. Bengtsson, 2012, s. 149; Borg, 2018).

Yksikään aiemmista tutkimuksista ei ole pureutunut siihen, onko Suomi eriytynyt alueellisen edustuksen suhteen: Onko yli ajan tapahtunut muutoksia, joissa tietyiltä alueilta on valittu yhä enemmän kansanedustajia eduskuntaan ja tietyiltä alueilta yhä vähemmän, ja limittyvätkö nämä mahdolliset muutokset yleiseen yhteiskunnalliseen kehityskulkuun kasvavista ja taantuvista alueista? Tarkastelen tässä luvussa näitä kysymyksiä seutukuntatasolla², koska vaalipiirit ja maakunnat kätkevät maantieteellisesti laajoina yksikköinä sisälleen liikaa vaihtelua eri seutujen välillä ja koska kuntatason tarkastelu sirpaloittaisi liikaa kokonaiskuvaa. Lisäksi monista pienimmistä kunnista ei ole ollut lainkaan edustusta Arkadianmäellä viime vuosikymmeninä. Väestö- ja vaalitilastoaineistoihin pohjautuva tarkastelu alkaa vuodesta 1991 ja jatkuu vuoteen 2023, jotta yhteiskunnallisen rakennemuutoksen analysointiin saadaan tarpeeksi pitkä aikaväli. Tällä ajanjaksolla eduskuntavaalien äänestysprosentti on vaihdellut 70 prosentin molemmin puolin erotuksena vuotta 1991 edeltäneisiin vaaleihin, jolloin vaaliosallistuminen oli huomattavasti aktiivisempaa.

² Seutukunnat ovat yhden tai useamman kunnan muodostamia alueellisia kokonaisuuksia, jotka on alun perin määriteltä aluepoliittisen tukialuejaon perusalueiksi. Seutukuntajako otettiin käyttöön vuonna 1994 aluekehityslakien perusjaoksi. Uudessa laissa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014) seutukuntajakoa ei enää mainita tukialueiden perustana, joten sillä ei enää ole asemaa virallisena aluejakona, mutta sitä käytetään edelleen tilastollisena aluejakona. Seutukuntien muodostamisen kriteereinä on käytetty pääasiassa kuntien välistä yhteistyötä ja työssäkäyntiä. (Tilastokeskus, 2024a)

Alueellinen edustavuus ehdokasasettelussa

Alueellinen edustavuus on keskeinen kriteeri puolueiden ehdokasasettelussa: puolueille on eduksi ehdokkaiden sijoittuminen kotikuntiansa suhteen niin, että puolueella on sopivasti paikallisia ehdokkaita koko vaalipiirissä. Lisäksi puolueiden yhdyskuntarakenteellinen kannatusprofiili (kuten maaseutu-kaupunki-jako) määrittelee paljon ehdokasasettelua: ehdokkaita asetetaan sinne, mistä on oletettavasti saatavissa eniten kannatusta. Kun vaalipiiri muodostuu useammasta maakunnasta, alueellinen edustavuus voi aiheuttaa kitkaa puolueen sisäisissä piirijärjestöissä. Eri puolueiden toimihenkilöiden haastatteluiden perusteella puolueiden tavoite turvata eri alueiden edustus ehdokaslistoilla pohjautuu eri tietolähteisiin, kuten väestö- ja asumistilastoihin, eduskunta- ja kuntavaalituloksiin, puolueiden omiin jäsenrekistereihin sekä puolueiden teettämiin kyselytutkimuksiin. Maakuntien keskuskäynteillä on erityinen merkitys, koska niissä asuu suhteellisesti iso osuus vaalipiirin ja maakunnan äänestäjistä (Sipinen & Koskimaa, 2020.)

Vuoden 2015 eduskuntavaaleihin tehty vaalipiiri uudistus, jonka tavoitteena oli madaltaa äänikynnystä ja parantaa vaalituloksen suhteellisuutta, tarjosi mahdollisuuden tarkastella, miten Kymen ja Etelä-Savon sekä Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon vaalipiirien yhdistämiset vaikuttivat ehdokasasetteluun kuntatyypeittäin (Westinen & Borg, 2016). Kun ehdokkaita voitiin asettaa yhteenlaskettuna aiempaa vähemmän, koventunut kilpailu ehdokaspaikoista johti puolueissa myös entistä strategisempaan pohdintaan siitä, miten ehdokkaiden tulisi jakautua kunnittain vaalipiirin sisällä. Uudessa Kaakkois-Suomen vaalipiirissä eduskuntapuolueet asettivat aiempaa vähemmän ehdokkaita pienistä (alle 5000 asukkaan) kunnista. Sekä Kaakkois-Suomen että Itä-Suomen vaalipiireissä maakuntakeskukset saivat hie- man aiempaa suuremman osuuden ehdokkaista. Westinen ja Borg (2016) havaitsivat myös, että äänestäjät jatkoivat oman maakuntansa ehdokkaiden äänestämistä vanhojen vaalipiirien yhdistämisen jälkeen. Yli 80 prosenttia äänestäjistä äänesti oman maakuntansa ehdokasta Kaakkois-Suomen vaalipiirissä, ja Itä-Suomen vaalipiirissä osuus oli yli 85 prosenttia.

Alueiden eriytyminen ilmiönä

Suomen väestöllisessä eriytymisessä voidaan nähdä monia limittäisiä polkuja. Suomalaisten on havaittu jakautuneen paitsi poliittisen osallistumisen (ks. esim. Grönlund & Wass, 2016) myös terveyden ja hyvinvoinnin (ks. esim. Saari, 2020) suhteen sekä ”kuplautuneen” elämänpiirien ja elämänarvojen osalta koulutus- ja ammattitaito- ja sosioekonomiselta taustaltaan tietyntyläiset ihmiset asuvat tietyillä alueilla ja vastaavasti muuttavat tietyille alueille. Väestörakenteen muutos (alhainen syntyvyys ja vanhusväestön aiempaa suurempi osuus), suuriin kaupunkeihin

suuntautunut maan sisäinen ja ulkomailta tuleva muuttoliike, perhetaustan mukaiset sosioekonomiset erot, talouden suhdannevaihtelut sekä hyvinvointipalveluiden karsiminen ovat johtaneet tilanteeseen, jossa alueellinen tasa-arvo on aikaisempaa haavoittuvaisempaa.

Globaalisti alueellinen eriarvoisuus on kasvanut erityisesti vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen (de Ruyter et al., 2021; Martin et al., 2022). Talousvetureina sekä kansainvälisten vaikutteiden ja innovaatioiden keskuksina toimivien suurten kaupunkien ja taantuvien alueiden väliseen polarisaatioon on kiinnitetty yhä enemmän huomiota osin Brexitin ja Donald Trumpin menestyksekkäiden presidentinvaalien vuoksi (Gordon, 2018, Rodrik, 2018). Taloudellisten paineiden varjossa toteutetulla ankaralla säästöpolitiikalla on ollut eri puolilla Eurooppaa alueellisia kehityseroja syventävä vaikutus. Turmiollisinta vaikutus on ollut niillä alueilla, joissa ihmiset ovat kaikkein eniten riippuvaisia julkisista palveluista ja valtion tuesta. Tämä on heikentänyt näillä alueilla asuvien ihmisten luottamusta siihen, että valtiovalta haluaa pitää huolta ihmisistä maan eri osissa (Agnello et al., 2016; Beatty & Fothergill, 2016). Andrés Rodríguez-Pose (2018) on kuvannut ilmiötä merkityksettömien alueiden kostonksi ("revenge of the places that don't matter", ks. myös Rodríguez-Pose et al., 2024). Yhteiskuntarakenteen muutos on keskittänyt taloudellisia voimia ja palveluita yksille alueille, ja toisilla alueilla on koettu, että valtiovalta on vetäytynyt ja lakannut tosiasiallisesti välittämästä niiden kohtalosta, mikä voi heijastua joko protestointialtiutena tai passiivisuutena vaaleissa (King & Le Galès, 2017; MacLeod & Jones, 2018).

Poliittisen osallistumisen voimakas alueellinen eriytyminen on ongelmallista, koska se jakaa kansakuntaa sisäkehällä oleviin "voittajiin" ja ulkokehällä oleviin "häviäjiin" ja voi näin vahvistaa talouden rakennemuutoksen aikaansaamaa jakoa (vrt. Kurer, 2020). Jos esimerkiksi huono talous- ja työllisyystilanne, muuttotappio ja yhteiskunnallisen voimattomuuden tunne kasautuvat samoille alueille, seurauksena voi olla katkeruutta ihmisten kokiessa valtion ja päätöksentekijöiden luopuneen näiden alueiden kehittämisestä. Mahdollista on myös, että jako syntyy osin alueiden sisälle: esimerkiksi maakuntien keskukset toimivat usein aluekehityksen kärjessä ja keräävät muuttovoittoa maakunnan sisällä. Samalla niihin kasautuvat erityisesti korkeasti koulutettujen koulutus- ja työpaikkamahdollisuudet erotuksena reuna-alueista (Kytö & Kral-Leszczynska, 2013.)

Äänestysaktiivisuuden, joka on yksi keskeisimmistä poliittisen osallistumisen muodoista, osalta trendi on ollut Suomessa selkeä. Alueellinen eriytyminen on ollut voimakasta varsinkin 2010-luvulta lähtien. Vauraiden, korkeasti koulutettujen ja muuttovoittoisten Helsingin ja Uudenmaan vaalipiirien äänestysprosentit ovat nousseet esimerkiksi 1990-luvun alkuun verrattuna samalla, kun aktiivisuus on laskenut huomattavasti kaikissa Itä-Suomen maakunnissa ja Lapissa. Vielä vuoden 1991 vaaleissa Helsingin ja Uudenmaan vaalipiirien äänestysprosentit olivat koko maan äänestysprosentin alapuolella, ja Etelä- ja Pohjois-Savon sekä Pohjois-Karjalan äänestysprosentit olivat vain noin kaksi prosenttiyksikköä Helsingin ja Uudenmaan vaalipiirien alapuolella. Vuoden 2015 vaaleihin tultaessa ero Helsingin ja Itä-Suo-

men äänestysinnon välillä oli revennyt kymmeneen prosenttiyksikköön (Westinen & Borg, 2016.)

Alueelliseen edustukseen ilmiö linkittyy siten, että jos äänestysinto vähenee väestöään menettävillä alueilla ja paikalliset ehdokkaat menettävät asemiaan, tiettyjen alueiden edustajien osuus voi vähentyä parlamentissa. Tällöin on myös epätoennäköisempää, että näiden alueiden asioita pidetään voimakkaasti esillä asioista päätettäessä. Tiettyjen alueiden poliittisen painoarvon heikkeneminen voi entisestään vieraannuttaa näiden alueiden kansalaisia politiikasta.

Väestökehitys seutukuntatasolla

Taulukossa 11.1 on kuvattu Manner-Suomen väestökehitys vuosien 1991 ja 2023 välillä seutukuntatasolla.³ Uudenmaan osalta lukemat esitetään kuitenkin seutukuntajaosta poikkeavalla jaolla, koska seutukuntajaossa Helsingin seutukunta muodostaa yksin 93 prosenttia koko Uudenmaan asukasluvusta ja Raaseporin, Porvoon ja Loviisan seutukunnat loput. Tämä jako ei kuvastaisi tarpeeksi hyvin paikkojen jakautumisen hienosyisyyttä Uudenmaan eri osissa. Tästä syystä jako on tehty kolmeen suureen kaupunkiin (Helsinkiin, Espooseen ja Vantaaseen) sekä Itä-Uusimaahan, Keski-Uusimaahan ja Länsi-Uusimaahan hallinnolliseen kuntayhteistyöhön nojautuvien seutujakojen pohjalta. Taulukossa tarkastellaan lisäksi viimeisessä sarakkeessa muutosta asukasluvussa vuosien 2007 ja 2023 välillä. Vertailupari on valittu siitä syystä, että rakennemuutos iski Suomeenkin vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen työmarkkinoiden muututtua epävakammiksi, mikä on omalta osaltaan muuttanut seutujen välistä dynamiikkaa. Lisäksi vuodesta 2007 lähtien nettomaahanmuutto on kasvattanut väkilukua enemmän kuin syntyvyys (Kestilä & Martelin, 2019) ja tietyille seuduille syntyy ja muuttaa yhä vähemmän uusia asukkaita.

---

³ Eri seutukuntien ja alueiden muodostavien kuntien lista on liitteessä 1.

Taulukko 11.1. Suomen seutukuntien asukasluvut 1991–2023 vaalipiirien mukaisessa järjestyksessä.

Alue/seutukunta	1991	1999	2007	2015	2023	Muutos 2007-2023
Helsinki	492 884	546 638	564 959	622 801	667 016	102 057
Espoo	173 222	205 902	235 483	266 705	308 208	72 725
Vantaa	155 793	174 640	190 601	211 793	244 165	53 564
Itä-Uusimaa	100 093	104 470	112 838	116 859	119 807	6 969
Keski-Uusimaa	173 367	189 411	211 879	228 262	241 921	30 042
Länsi-Uusimaa	154 890	160 541	173 833	182 660	181 339	7 506
Turku	269 244	289 033	304 272	320 899	342 190	37 918
Turunmaa	24 060	23 135	22 762	22 407	21 501	-1 261
Salo	59 806	61 700	63 635	63 373	59 402	-4 233
Vakka-Suomi	36 046	34 039	31 909	31 125	30 263	-1 646
Loimaa	36 352	35 423	35 307	35 047	33 036	-2 271
Pori	142 792	140 017	136 573	135 390	128 946	-7 627
Rauma	74 037	72 252	69 922	68 695	65 462	-4 460
Pohjois-Satakunta	24 019	22 977	21 261	19 698	17 708	-3 553
Lahti	205 097	204 941	206 536	208 847	204 507	-2 029
Hämeenlinna	85 369	86 989	90 557	94 568	93 482	2 925
Riihimäki	40 501	41 650	44 160	46 409	44 182	22
Forssa	36 639	36 222	35 466	34 206	31 628	-3 838
Tampere	304 660	327 691	361 098	394 061	429 811	68 713
Etelä-Pirkanmaa	43 811	42 266	42 460	43 192	41 697	-763
Lounais-Pirkanmaa	31 195	30 137	29 262	28 395	26 368	-2 894
Luoteis-Pirkanmaa	19 432	18 287	16 965	16 146	14 771	-2 194
Ylä-Pirkanmaa	31 787	29 838	27 160	24 478	21 549	-5 611
Lappeenranta	86 949	87 848	88 715	89 157	87 578	-1 137
Kouvola	94 405	92 460	89 285	86 272	79 204	-10 081
Kotka-Hamina	91 604	89 369	87 609	86 298	79 921	-7 688
Imatra	53 246	49 126	45 515	42 318	37 470	-8 045
Mikkeli	78 240	77 261	74 807	73 048	68 394	-6 413
Savonlinna	52 730	50 600	47 265	43 886	39 045	-8 220
Pieksämäki	32 581	30 433	27 946	25 641	22 819	-5 127
Kuopio	123 571	128 533	131 096	137 692	143 885	12 789
Varkaus	44 437	42 595	40 054	36 857	33 369	-6 685
Sisä-Savo	18 582	17 260	15 596	14 637	12 959	-2 637
Koillis-Savo	10 790	9 783	8 551	7 722	6 511	-2 040
Ylä-Savo	67 731	64 473	59 456	56 181	50 573	-8 883
Joensuu	125 433	126 320	126 167	128 034	126 928	761
Keski-Karjala	24 694	22 836	20 354	18 144	15 795	-4 559
Pielisen Karjala	32 022	28 955	24 943	22 468	19 526	-5 417
Seinäjoki	126 052	125 488	126 996	131 645	131 149	4 153
Suupohja	27 889	26 457	24 741	23 084	20 576	-4 165
Kuusiokunnat	26 478	25 161	23 721	21 990	19 874	-3 847
Järviseutu	26 678	25 446	23 115	21 341	18 856	-4 259
Vaasa	97 945	100 662	102 130	108 790	109 236	7 106
Syösterbotten	21 096	19 745	18 401	17 511	17 072	-1 329
Pietarsaari	48 285	48 390	48 819	49 929	50 226	1 407
Kaustinen	18 820	18 267	16 814	15 888	14 391	-2 423
Kokkola	49 492	50 474	50 836	53 000	53 345	2 509
Jyväskylä	141 897	153 416	166 688	179 893	189 385	22 697
Joutsa	7 084	6 636	6 011	5 497	4 828	-1 183
Jämsä	26 015	25 381	23 604	21 722	19 283	-4 321

Alue/seutukunta	1991	1999	2007	2015	2023	Muutos 2007-2023
Keuruu	15 036	14 276	12 998	11 868	10 689	-2 309
Äänekoski	24 543	24 179	23 405	22 735	20 544	-2 861
Saarijärvi-Viitasaari	40 272	37 965	34 385	31 089	27 377	-7 008
Oulu	165 541	187 130	216 196	242 452	260 227	44 031
Raahe	38 374	37 100	34 901	34 125	31 970	-2 931
Ylivieska	43 427	43 551	43 320	44 298	43 007	-313
Nivala-Haapajärvi	34 607	33 341	31 074	29 551	27 026	-4 048
Haapavesi-Siikalatva	18 190	17 453	15 900	14 565	13 196	-2 704
Oulunkaari	27 546	26 591	24 963	24 020	22 557	-2 406
Koillismaa	23 798	23 431	21 637	20 019	18 866	-2 771
Kajaani	58 465	57 156	54 485	53 232	50 919	-3 566
Kehys-Kainuu	34 034	30 574	26 142	22 670	19 492	-6 650
Rovaniemi	59 911	62 952	62 814	65 631	68 147	5 333
Kemi-Tornio	65 900	64 122	61 100	59 173	54 115	-6 985
Torniolaakso	11 893	10 808	9 369	7 962	7 046	-2 323
Itä-Lappi	27 324	24 186	19 983	17 238	15 221	-4 762
Tunturi-Lappi	16 237	15 000	14 112	14 535	14 683	571
Pohjois-Lappi	19 669	19 242	17 384	16 867	16 345	-1 039
MANNER-SUOMI	4 979 769	5 134 597	5 253 565	5 446 085	5 541 655	288 090

Asukasluvuaan vuosina 2007–2023 kasvattaneet alueet on merkitty taulukkoon vihreällä ja asukasluvustaan vähintään 6000 asukasta menettäneet alueet on merkitty sinisellä. Uudenmaan osalta on käytetty seutukuntajaosta poikkeavaa jakoa. Aineisto: Tilastokeskus.

Helsingin asukasluku on kasvanut vuosien 2007 ja 2023 välisenä aikana noin 100000:lla, Espoon yli 70000:lla, Vantaan yli 50000:lla ja Keski-Uudenmaan noin 30000 asukkaalla. Uudenmaan ulkopuolella Tampereen seutukunta on kasvanut vajaalla 70000:lla, Oulun seutukunta 44000:lla ja Turun seutukunta vajaalla 40000 asukkaalla. Lisäksi Kuopion ja Jyväskylän seutukunnissa asukasluku on kasvanut yli 10000 asukkaalla.

Lukumääräisesti väkiluku on vähentynyt eniten Kouvolan (-10081 asukasta), Ylä-Savon (-8883), Savonlinnan (-8220), Imatran (-8045), Kotkan-Haminan (-7688) ja Porin (-7627) seutukunnissa. Kuudesta eniten väestöä menettäneestä seutukunnasta viisi sijaitsee siis Itä-Suomessa. Myös Varkauden, Saarijärvi-Viitasaaren, Kehys-Kainuun ja Kemi-Tornion seutukunnat ovat menettäneet asukasluvustaan noin 7000 asukasta 16 vuoden aikana. Kaikkinensa kokonaiskuva on, että Uusimaa ja suurimpien kaupunkien ympärille muodostuneet seutukunnat ovat kasvaneet ja erityisesti Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen seutukuntien asukasluvut pienentyneet.

Väkilukujen muutokset heijastuvat vaalipiirien kansanedustajapaikkojen määrin eduskuntavaaleissa, koska paikkamäärät pohjautuvat aina edellisen vuoden lopun asukaslukuun kussakin vaalipiirissä ja niiden suhteelliseen osuuteen koko maan väkiluvusta. Taulukko 10.2 osoittaa, että vuosien 1991 ja 2023 välillä Uudenmaan vaalipiiri on saanut seitsemän lisäpaikkaa, Pirkanmaan vaalipiiri viisi ja Helsingin vaalipiiri kolme. Paikkojaan ovat menettäneet eniten Kaakkois-Suomen vaalipiiri (taulukossa vuosilta 1991–2011 Kymen ja Etelä-Savon vaalipiirien paikat yhteen laskettuna), joka on menettänyt kuusi paikkaa, Satakunnan vaalipiiri (-4 paikkaa) sekä Savo-Karjalan, Vaasan ja Lapin vaalipiirit (kukin -2 paikkaa).

Taulukko 11.2. Kansanedustajapaikkojen jakautuminen vaalipiireihin 1991–2023.

Vaalipiiri	1991	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2023	Erotus 2023–1991
Helsingin vp.	20	19	20	21	21	21	22	22	23	3
Uudenmaan vp.	30	31	32	33	34	35	35	36	37	7
Varsinais-Suomen vp.	17	17	17	17	17	17	17	17	17	0
Satakunnan vp.	12	11	10	9	9	9	8	8	8	-4
Ahvenanmaan vp.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Hämeen vp.	13	13	13	14	14	14	14	14	14	1
Pirkanmaan vp.	15	16	16	18	18	18	19	19	20	5
Kaakkois-Suomen vp.	21	21	21	18	18	18	17	17	15	-6
Savo-Karjalan vp.	17	17	17	17	16	15	16	15	15	-2
Vaasan vp.	18	18	17	17	17	17	16	16	16	-2
Keski-Suomen vp.	10	10	10	10	10	10	10	10	10	0
Oulun vp.	18	18	18	18	18	18	18	18	18	0
Lapin vp.	8	8	8	7	7	7	7	7	6	-2
Yhteensä	200	200	200	200	200	200	200	200	200	

Aineisto: Tilastokeskus.

Paikkojen vaalipiirikohtainen jakaantuminen ei kuitenkaan kerro, miten kansanedustajapaikat ovat jakautuneet vaalipiirin sisällä. Minkälaisia muutokset ovat olleet seututasolla, ja mitkä seudut ovat saaneet paljon paikkoja suhteessa asukaslu-
kuun ja mitkä vähän?

Kansanedustajapaikat ja niiden muutos seutukunnissa

Taulukossa 11.3 tarkastellaan kansanedustajapaikkojen vaalikausittaista jakautu-
mista alueittain Manner-Suomessa vaalikaudesta 1991–1995 eteenpäin hyödyntä-
mällä eduskunnan kirjaston kokoamaa aineistoa kansanedustajien kotikunnista
(Eduskunta, 2024)⁴. Aineistoa tarkastellaan Uttamaata lukuun ottamatta seutu-
kunnittain edellisen taulukon tapaan. Uudenmaan osalta jaotteluna on Helsinki,
Espoo, Vantaa, Itä-Uusimaa, Keski-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa.

Taulukko pohjautuu kansanedustajien kotikuntaan valintahetkellä, ja tauluk-
koon on merkitty myös kunkin seutukunnan väkiluku viimeisimpien eduskunta-
vaalien aikaan. Edustusindeksi on laskettu jakamalla väkiluku keskimääräisellä
paikkamäärällä kolmen viimeisimmän vaalikauden ajalta. Indeksillä kuvaa, kuin-
ka monta asukasta alueella on ollut yhtä kansanedustajapaikkaa kohden. Mitä pie-
nempi indeksiluku on, sitä vahvempi edustus alueella on. Niille seutukunnille, joista
ei ole valittu yhtään kansanedustajaa vuodesta 2015 lähtien, ei voitu laskea indeksiiä.
Helsingissä taulukko ei sikäli anna täysin oikeaa kuvaa, että joidenkin kansanedus-
tajien kotipaikkana on ollut valintahetkellä Helsinki, mutta ehdolle on käyty toisessa

⁴ Erityiskiitokset räätälöidyn aineiston toimittamisesta eduskunnan kirjaston erityisasiantuntija Erkkä Rautiolle.

vaalipiirissä – usein siellä missä toinen koti tai juuret ovat. Toisaalta myös Helsingin vaalipiiristä on voitu valita kansanedustajia, joiden kotikunta on muualla. Vaalikel-
poisuutta ei ole eduskuntavaaleissa rajattu kotikunnan perusteella: ehdokas on voi-
nut asettua ehdolle mihin tahansa vaalipiiriin kotikunnastaan riippumatta (Edus-
kunta, 2024).

Taulukkoon on merkitty suurimmat ajalliset muutokset värein: vihreällä merki-
tyt rivit indikoivat sitä, että näissä seutukunnissa tai näillä alueilla valittujen kan-
sanedustajien keskimääräinen lukumäärä on kasvanut eniten vaalikausiperiodien
1991–2015 ja 2015–2027 välillä (keskiarvo vähintään +1,5 paikkaa). Punaisella merki-
tyillä alueilla kansanedustajapaikat ovat vuorostaan vähentyneet eniten tällä aika-
välillä (keskiarvo enimmillään -1,5 paikkaa). Koska viimeisten paikkojen jakautu-
misessa on myös sattumanvaraista matemaattista vaihtelua ja koska muun muassa
eduskunnasta luopumiset vaikuttavat myös merkittävästi siihen, miten paikat ja-
kautuvat alueellisesti, oleellista on trenditarkastelu yksittäisten vaalien sijaan. Tai-
tekoehdaksi on valittu vuoden 2015 vaalit vaalipiiriudistuksen vuoksi.

Kuvio 11.1 havainnollistaa kartalla keskimääräisen kansanedustajamäärän seu-
tukunnittain. Yläpuolinen kartta (A) osoittaa lukumäärän vaalikausiperiodin 1991–
2015 aikana ja alapuolinen kartta (B) vaalikausiperiodin 2015–2027 aikana. Harmaa
väri kartassa indikoi, ettei seutukunnasta ole ollut lainkaan edustusta kyseisellä
aikavälillä, haaleanvihreä vähäistä edustusta ja tummanturkoosi runsasta kansan-
edustajien määrää. Helsingin, Espoon ja Vantaan edustajamäärät on merkitty erik-
seen kartan ohien eikä alueiden päälle niiden pienen pinta-alan vuoksi.

Taulukko 11.3. Valittujen kansanedustajien määrä seutukunnittain 1991–2023.

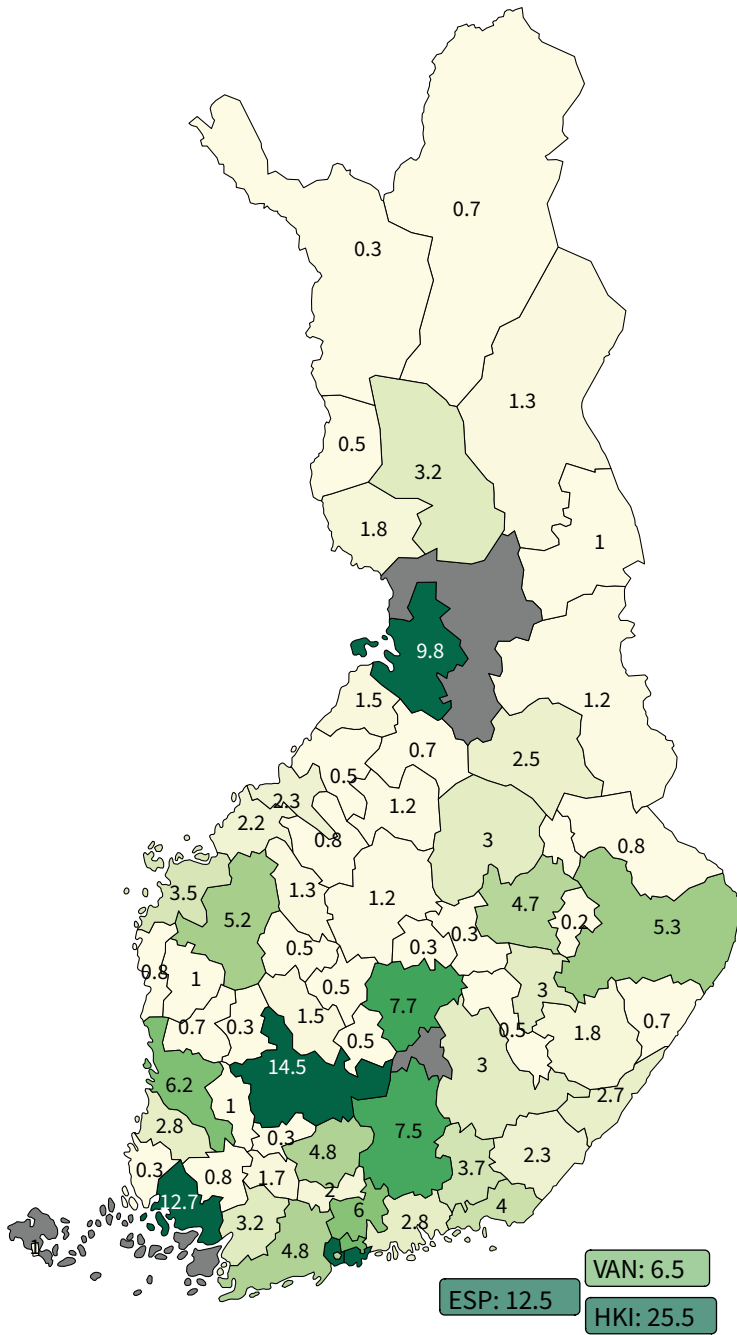
Alue	1991– 1995	1995– 1999	1999– 2003	2003– 2007	2007– 2011	2011– 2015	2015– 2019	2019– 2023	2023– 2027	Väkiluku 2023	Edustusindeksi 2015–2027
Helsinki	22	27	23	26	25	30	28	27	24	667 016	25 330
Espoo	11	13	8	13	16	14	18	12	14	308 208	21 014
Vantaa	7	8	8	5	5	6	3	6	4	244 165	56 346
Itä-Uusimaa	1	2	4	4	4	2	3	2	3	119 807	44 928
Keski-Uusimaa	6	7	5	5	8	5	7	8	9	241 921	30 240
Länsi-Uusimaa	5	3	6	6	5	4	7	6	6	181 339	28 632
Turun seutukunta	12	12	13	13	12	14	15	15	12	342 190	24 442
Turunmaan seutukunta	1	1	1	1	0	0	0	1	1	21 501	32 252
Salon seutukunta	3	4	2	4	4	2	1	2	2	59 402	35 641
Vakka-Suomen seutukunta	0	1	0	0	1	0	0	0	1	30 263	90 789
Loimaan seutukunta	1	1	1	1	0	1	1	0	1	33 036	49 554
Porin seutukunta	6	7	6	6	7	5	5	4	4	128 946	29 757
Rauman seutukunta	3	2	5	2	2	3	2	3	3	65 462	24 548
Pohjois-Satakunnan stk	1	1	0	1	0	1	1	2	1	17 708	13 281
Lahden seutukunta	10	10	7	6	6	6	8	6	6	204 507	30 676
Hämeenlinnan seutukunta	5	5	6	5	5	3	1	4	3	93 482	35 056
Riihimäen seutukunta	1	3	1	1	3	3	3	3	3	44 182	14 727
Forssan seutukunta	2	2	1	2	1	2	2	1	2	31 628	18 977
Tampereen seutukunta	13	14	14	17	16	13	12	16	17	429 811	28 654
Etelä-Pirkanmaan seutukunta	0	1	0	0	0	1	1	1	2	41 697	31 273
Lounais-Pirkanmaan stk	2	0	0	1	1	2	4	2	2	26 368	9 888
Luoteis-Pirkanmaan stk	1	0	0	0	0	1	1	0	0	14 771	44 313

Poliittisen edustuksen alueellinen eriytyminen

Alue	1991- 1995	1995- 1999	1999- 2003	2003- 2007	2007- 2011	2011- 2015	2015- 2019	2019- 2023	2023- 2027	Väkiluku 2023	Edustusindeksi 2015-2027
Ylä-Pirkanmaan seutukunta	2	1	2	2	1	1	1	1	0	21 549	32 324
Lappeenrannan seutukunta	3	3	1	2	2	3	4	5	4	87 578	20 210
Kouvola seutukunta	3	3	5	3	5	3	2	3	3	79 204	29 702
Kotkan-Haminan seutukunta	4	4	5	5	3	3	2	2	1	79 921	47 953
Imatran seutukunta	2	3	2	3	2	4	2	2	1	37 470	22 482
Mikkelin seutukunta	3	2	3	3	4	3	4	2	4	68 394	20 518
Savonlinnan seutukunta	2	2	2	2	1	2	3	2	2	39 045	16 734
Pieksämäen seutukunta	1	1	1	0	0	0	0	1	0	22 819	68 457
Kuopion seutukunta	4	4	5	5	5	5	4	3	5	143 885	35 971
Varkauden seutukunta	2	4	4	3	3	2	1	1	1	33 369	33 369
Sisä-Savon seutukunta	1	0	1	0	0	0	0	0	0	12 959	
Ylä-Savon seutukunta	3	4	3	3	2	3	5	3	3	50 573	13 793
Koillis-Savon seutukunta	0	0	0	0	1	0	0	0	0	6 511	
Joensuun seutukunta	5	6	5	6	4	6	6	6	4	126 928	23 799
Keski-Karjalan seutukunta	0	1	1	1	1	0	1	0	0	15 795	47 385
Pielisen Karjalan seutukunta	1	1	1	1	1	0	0	0	0	19 526	
Seinäjoen seutukunta	6	5	6	6	5	3	4	5	3	131 149	32 787
Suupohjan seutukunta	0	1	1	2	1	1	1	0	0	20 576	61 728
Kuusikuntien seutukunta	1	1	0	0	0	1	1	1	1	19 874	19 874
Järvisuon seutukunta	1	1	1	2	2	1	1	0	0	18 856	56 568
Vaasan seutukunta	5	6	2	1	2	5	3	5	5	109 236	25 208
Syösterbotten	0	0	1	1	2	1	0	1	1	17 072	25 608
Pietarsaaren seutukunta	2	2	2	2	2	3	3	2	2	50 226	21 525
Kokkolan seutukunta	3	2	2	2	3	2	2	1	3	53 345	26 673
Kaustisen seutukunta	0	0	2	1	1	1	1	2	1	14 391	10 793
Jyväskylän seutukunta	7	8	8	9	7	7	7	5	7	189 385	29 903
Joutsan seutukunta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 828	
Jämsän seutukunta	1	0	0	0	1	1	0	2	1	19 283	19 283
Keuruun seutukunta	0	0	1	1	1	0	0	0	0	10 689	
Äänekosken seutukunta	1	1	0	0	0	0	0	1	0	20 544	61 632
Saarijärven-Viitasaaren stk	1	1	1	0	1	3	3	3	2	27 377	10 266
Oulun seutukunta	9	10	10	9	10	11	9	12	11	260 227	24 396
Raahen seutukunta	1	0	2	2	2	2	2	2	1	31 970	19 182
Ylivieskan seutukunta	2	1	0	0	0	0	3	1	1	43 007	25 804
Nivala-Haapajärven stk	1	2	1	2	1	0	0	1	0	27 026	81 078
Haapaveden-Siikalatvan stk	0	0	1	1	1	1	1	1	1	13 196	13 196
Oulunkaaren seutukunta	0	0	0	0	0	0	0	0	1	22 557	67 671
Koillismaan seutukunta	1	1	2	1	1	0	2	0	0	18 866	28 299
Kajaanin seutukunta	4	3	1	1	2	4	3	1	0	50 919	38 189
Kehys-Kainuun seutukunta	1	1	1	1	2	1	0	2	3	19 492	11 695
Rovaniemen seutukunta	2	3	4	4	3	3	3	3	4	68 147	20 444
Kemi-Tornion seutukunta	3	3	3	1	1	0	3	2	2	54 115	23 192
Torniolaakson seutukunta	1	1	1	0	0	0	0	0	0	7 046	
Itä-Lapin seutukunta	1	1	1	1	1	3	2	1	0	15 221	15 221
Tunturi-Lapin seutukunta	0	0	0	1	0	1	1	1	0	14 683	22 025
Pohjois-Lapin seutukunta	2	1	0	0	1	0	0	0	0	16 345	

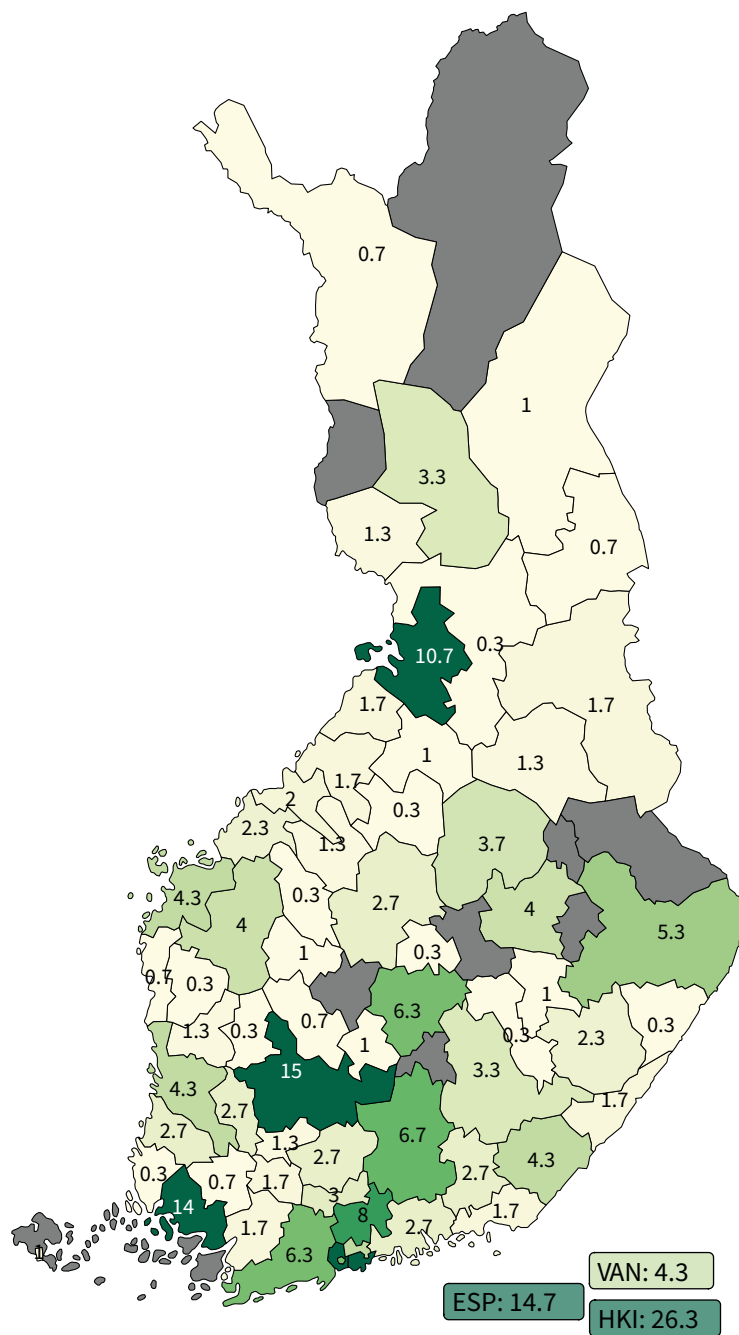
Vihreällä merkityt rivit indikoivat, että näissä seutukunnissa tai näillä alueilla valittujen kansanedustajien keskimääräinen lukumäärä on kasvanut eniten vaalikausiperiodien 1991–2015 ja 2015–2026 välillä (keskiarvo vähintään +1,5 paikkaa). Sinisellä merkityillä alueilla kansanedustajapaikat ovat vuorostaan vähentyneet eniten tällä aikavälillä (keskiarvo -1,5 paikkaa tai vähemmän). Aineisto: Eduskunnan kirjasto.

Kuvio 11.1. Kansanedustajien lukumäärä ja sen muutos seutukunnittain.
A) Kansanedustajien lukumäärän keskiarvo seutukunnittain 1991–2015.

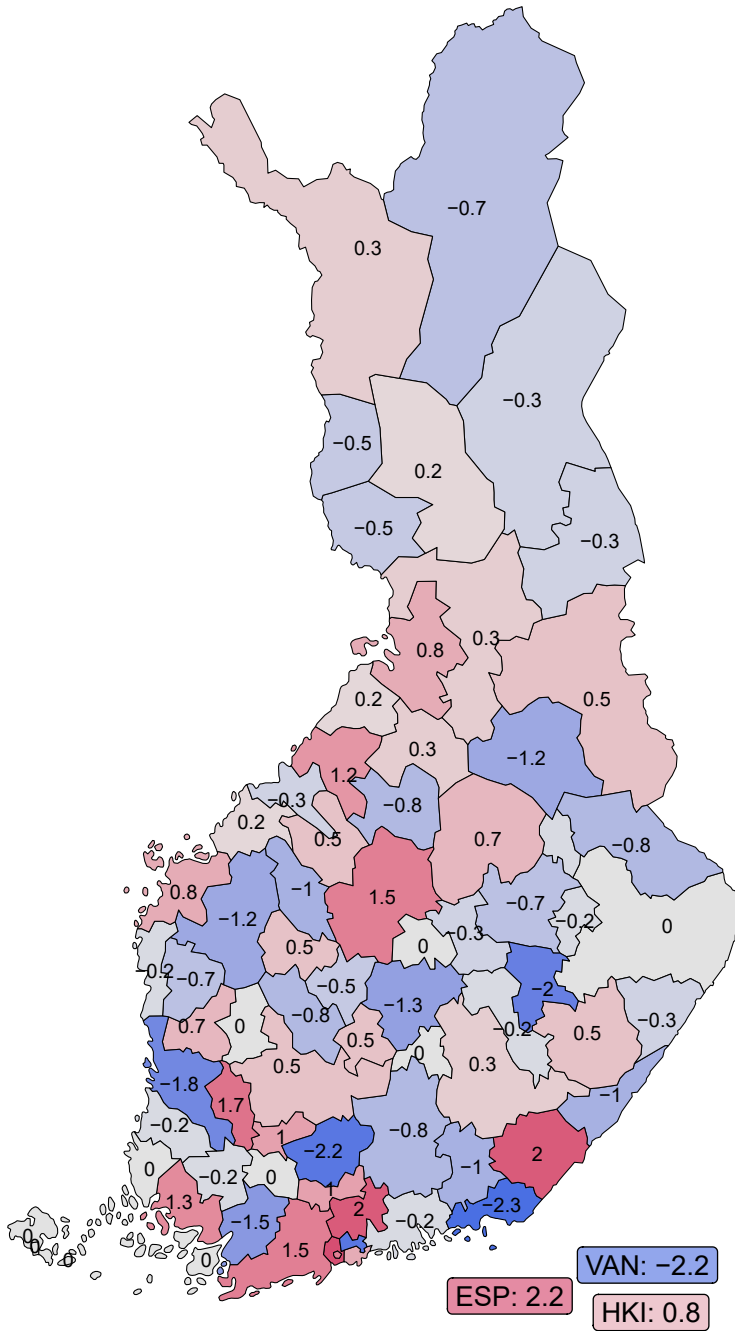
Kuvio: Veikko Isotalo.

B) Kansanedustajien lukumäärän keskiarvo seutukunnittain 2015–2027.

Kuvio: Veikko Isotalo.

Kuvio 11.2. Kansanedustajien keskimääräinen lukumäärä ja sen muutos seutukunnittain. Muutos vaalikausiperiodien 2015–2027 ja 1991–2015 välillä.

Kuvio: Veikko Isotalo.

Kuvio 11.2 puolestaan havainnollistaa muutoksen kartalla kansanedustajien seutukuntaakohtaisessa määrässä vaalikausi- ja vaalikauden 2015–2027 ja 1991–2015 välillä. Punaisella merkityillä alueilla kansanedustajamäärä on kasvanut ja sinisillä alueilla pienentynyt. Mitä tummempi väri alueella on, sitä voimakkaampi muutoksen suunta on ollut.

Eniten kansanedustajien määrä on kasvanut Espoossa, Keski- ja Länsi-Uudellamaalla sekä Lappeenrannan, Lounais-Pirkanmaan ja Saarijärvi-Viitasaaren seutukunnissa. Kansanedustajien määrä on puolestaan laskenut eniten Vantaalla sekä Salon, Porin, Hämeenlinnan, Kotkan-Haminan ja Varkauden seutukunnissa.

Espoo, Keski-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa ovat eteläisen Suomen korkeasti koulutettuja muuttovoittoalueita, joihin Uudenmaan kasvaneet kansanedustajapaikat ovat keskittyneet. Vantaa on sitä vastoin muuttovoittoisuudesta huolimatta jäänyt äänestysprosentissa vastinpariaan Espoota alhaisemmalle tasolle, ja myös monet sosioekonomiset muuttajat, kuten työllisyys ja koulutusaste (jotka ovat yhteydessä poliittiseen kiinnittyneisyyteen ja aktiivisuuteen, ks. Mattila et al., 2016, Rapeli & Koskimaa, 2020), ovat Espoota matalammalla tasolla (Tilastokeskus, 2023, 2024b, 2024c).

Lounais-Suomessa paikkamenetyksiä ovat kohdanneet eniten Porin ja Salon seutukunnat. Satakunnan vaalipiirin kokonaispaikkamäärän väheneminen johtuu sekä Porin, Rauman että Pohjois-Satakunnan seutukuntien muuttotappiosta, ja paikkamääräpudotukset ovat kohdistuneet vaaleissa Porin seutukuntaan. Varsinais-Suomen seutukunnista Salo on menettänyt lukumääräisesti eniten asukkaitaan vuoden 2007 jälkeen ja myös sen edustajamäärä on tippunut. Menettäjiin kuuluu myös Hämeenlinnan seutukunta, jonka painoarvo on vähentynyt Kanta-Hämeessä Riihimäen seutukunnan kustannuksella. Selkeisiin voittajiin Länsi-Suomessa kuuluu vain Lounais-Pirkanmaan seutukunta, jonka keskuskaupunkina toimii kahden istuvan kansanedustajan (Arto Satonen (sd.) ja Miko Bergbom (ps.)) Sastamala.

Kaakkois-Suomessa ainoa kansanedustajamääräänsä selkeästi kasvattanut seutu on Lappeenrannan seutukunta Kotkan-Haminan, Kouvolan ja Imatran seutukuntien kustannuksella. Erityisesti Kotkan-Haminan seutukunnassa kansanedustajien lukumäärä on laskenut. Uuden Savo-Karjalan vaalipiirin alueella selkein häviö on Varkauden seutukunta. Keski- ja Pohjois-Suomesta erottuu vain Saarijärven-Viitasaaren seutukunta, joka onkin merkittävä poikkeustapaus valtakunnallisesti. Sen asukasluku on vähentynyt viime vuosikymmeninä merkittävästi, mutta sen kansanedustajapaikkojen määrä nousi peräti kolmeen kausina 2011–2022 (2 paikkaa kaudella 2023–2026 – keskustan Anne Kalmari ja Petri Honkonen).

Kun analysoidaan, mikä monia kansanedustajapaikoissa hävinneitä seutukuntia yhdistää, voidaan havaita, että Porin, Salon, Kotkan-Haminan ja Varkauden seudut ovat kukin olleet rakennemuutoksen kourissa varsinkin kansainvälisen finanssikriisin jälkeen 2000- ja 2010-lukujen taitteessa. Tästä huolimatta ne ovat Varkautta lukuun ottamatta parantaneet tilannettaan investointien suhteen 2010-luvun lopulla ja 2020-luvulla (Nieminen et al., 2021).

Kotkan seutukunnasta oli 1990-luvulla ja 2000-luvun alkupuolella useita ni-mekkäitä ja pitkäaikaisia kotkalaiskansanedustajia, kuten Kari Häkämies (kok.), Jyri Häkämies (kok.), Pentti Tiusanen (vas.), Antero Kekkonen (sd.) ja Sirpa Paatero (sd.) sekä Matti Vähänäkki (sd.) ja Seppo Lahtela (kesk./kok.) Vehkalahden pitäjistä Haminasta. Nykyisin seutukunnan ainoana kansanedustajana toimii kotkalainen Juho Eerola (ps.). Varkauden seutukunnasta olivat puolestaan 1990- ja 2000-luvun taitteessa useamman kauden edustajina Kari Rajamäki (sd.), Kari Kärkkäinen (kd.), Jorma Vokkolainen (vas.) Varkaudesta ja Katri Komi (kesk.) Joroisista. Nykyisin seutukuntaa edustaa yksin varkautelainen Timo Suhonen (sd.).

Nämä kaksi esimerkkiä kuvaavat hyvin, miten edustus on supistunut kahdessa seutukunnassa, joista oli aiempina vuosikymmeninä puoluekirjolta laaja kavalkadi edustajia, mukaan lukien ministerin pestiin päässeitä.

Huomionarvoista on myös, että seitsemästä seutukunnasta (joiden asukasluku vaihtelee 4 800 ja 19 500 välillä) ei ole ollut yhtään kansanedustajaa viimeisen kolmen vaalikauden aikana. Näille seutukunnille ei ollut siis mahdollista laskea myöskään edustajaindeksiä. Näistä seutukunnista Sisä-Savosta oli edustaja 1990- ja 2000-luvun taitteessa (suonenjokelainen Markku Rossi, kesk.), Koillis-Savosta kaudella 2007–2010 (rautavaaralainen Pentti Oinonen, ps.) ja Pielisen Karjalasta 1991–2010 (Kerttu Törnqvist (sd.) ja Lauri Kähkönen (kesk.)) Lieksasta. Pielisen Karjala (Lieksa ja Nurmes) on suurin seutukunta, jolla ei tällä hetkellä ole poliittista edustusta eduskunnassa.

Suomen pienimmästä seutukunnasta, Joutsasta, ei ole ollut yhtään kansanedustajaa tarkastellulla aikavälillä. Myöskään toisesta keskisuomalaisesta seutukunnasta, Keuruulta, ei ole ollut edustajaa sitten kauden 2007–2010, jolloin Lauri Oinonen (kesk.) istui eduskunnassa. Lapin vaalipiiristä Torniolaakson seutukunnasta on ollut edustus viimeksi kaudella 1999–2002 (pellolainen Ossi Korteniemi, kesk.) ja Pohjois-Lapin seutukunnasta kaudella 2007–2010 (inarilainen Janne Seurujärvi, kesk.).

Lisäksi Luoteis-Pirkanmaan, Keski-Karjalan, Suupohjan ja Järviseudun (Etelä-Pohjanmaa) sekä Kainuun Koillismaan seutukunnista ei ole valittu yhtään kansanedustajaa viimeisen kahden vaalikauden aikana. Ylä-Pirkanmaan ja Kajaanin seutukunnat jäivät puolestaan viime vaaleissa ilman edustajaa ensimmäisen kerran vuodesta 1991 alkavalla tarkasteluperiodilla.

Nämä esimerkit osoittavat, että alueellinen edustus kapenee, aivan kuten Suomen väestökin pakkautuu harvoin suuriin kaupunkeihin samalla, kun osa kylistä, kunnista ja kaupunkiseuduista näivettyy. Edustuksen kapeneminen on osin sidoksissa myös poliittiseen muutokseen: keskustan kannatus on vuoden 2015 piikkiä lukuun ottamatta laskenut eduskuntavaaleissa dramaattisesti 2010- ja 2020-luvuilla edeltäviin vuosikymmeniin verrattuna. Monen asukasluvultaan pienen seutukunnan edustus oli yhden keskustalaisen varassa, ja keskustan kannatusalamäen myötä poliittinen edustus on kadonnut.

Kansanedustajapaikkojen jakautumisen yhteys äänestysaktiivisuuteen ja väestörakenteeseen

Kansanedustajapaikkojen alueelliseen jakautumiseen vaikuttaa paljon ehdokastarjonta. Tunnetut ja luotetut, politiikassa tai muutoin meritoituneet ehdokkaat kasvattavat luonnollisesti todennäköisyyttä sille, että alueelta on edustusta (ehdokkaiden tunnettuuden merkityksestä ks. myös Huttusen kirjoittama luku 7 tässä teoksessa). Jos alueella ei ole vetovoimaisia ehdokkaita eduskuntapuolueista, edellytykset alueelliseen edustukseen ovat heikot. Tämä tutkimus ei arvioi, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että osa ehdokkaista nousee suosituiksi ja osa ei, mutta yhteys väestörakenteeseen on silti merkittävä.

Taulukossa 11.4 tarkastellaan kansanedustajapaikkojen alueellisen jakautumisen suhdetta äänestysaktiivisuuteen ja väestörakenteeseen. Oletuksena on, että alueellinen edustavuus korreloi korkean äänestysprosentin kanssa poliittisen apatian sijaan. Lisäksi olettamuksena on, että alueellinen edustavuus on sidoksissa tekijöihin, jotka ovat ylipäättään linkittyneet korkeaan poliittisen osallistumisen tasoon, kuten koulutukseen ja työllisyyteen. Lisäksi tarkastellaan taulukossa 10.1 esitettyä väestömuutoksen yhteyttä poliittiseen edustukseen. Oletuksena on, että muuttovoittoalueet ovat kasvattaneet poliittista edustusta ja muuttotappioalueet menettäneet sitä.

Taulukossa 11.4 tarkastellaan seutukuntatason (poikkeuksena Uusimaa, jossa tarkasteluyksikköinä alueet ja suurkaupungit) kansanedustajapaikkamäärien muutosta periodien 1991–2010 ja 2011–2026 välillä suhteessa vuoden 2023 vaalien äänestysprosenttiin, muuttoliikkeeseen 2007–2023 sekä kunnan työttömyysasteeseen ja korkeasti koulutettujen osuuteen. Äänestysprosentin, työttömyysasteen ja korkeasti koulutettujen osuuden osalta taulukossa ovat viimeisimmät luvut muutoksen sijaan. Tämä johtuu siitä, että näissä mittareissa oleellista on tässä kontekstissa muutoksen sijaan nykytaso. Monissa kunnissa ja seutukunnissa, joissa äänestysprosentti on ollut jo pidemmän aikaa matala, työttömyysaste korkea ja korkeasti koulutettujen osuus matala, suurta ajallista muutosta ei ole tapahtunut, ja näiden tekijöiden taso tuo paremmin esiin erot seutukuntien välillä.

Kansanedustajapaikkojen muutos vuosien 1991–2010 ja 2011–2026 välillä on vahvimmin yhteydessä äänestysprosenttiin vuoden 2023 eduskuntavaaleissa (korrelaatiokerroin $r=0.34$). Tulos osoittaa, että korkea äänestysaktiivisuus seutukunnassa edesauttaa alueellisen edustuksen saamista. Koska vaaleissa äänestetään usein oman alueen, lähikunnan tai kotikunnan ehdokasta (ks. Westinen & Borg, 2016, Borg, 2023), on luontevaa, että lopulta yleinen äänestysaktiivisuus itsessään on eduksi myös alueelliselle edustukselle. Alueellinen repeäminen näkyy siis paitsi äänestysprosenttien repeämisessä (Westinen & Borg, 2016) myös alueellisen edustuksen muutostrendeissä äänestysaktiivisuuden mukaisesti.

Taulukko 11.4. Kansanedustajapaikkojen muutoksen yhteys väkiluvun muutokseen, työttömyyteen ja korkeakoulutettujen osuuteen.

	Äänestysprosentti vuoden 2023 vaaleissa	Väkiluvun muutos 2007–2023	Työttömyys- aste	Korkeakoulutettujen osuus
Kansanedustajapaikkojen muutos 2011–2026 vs. 1991–2010	0.34**	0.25*	-0.22	0.23
Äänestysprosentti vuoden 2023 vaaleissa		0.56**	-0.64**	0.61**
Väkiluvun muutos 2007–2023			-0.16	0.82**
Työttömyysaste				-0.30*

Pearsonin korrelaatiokertoimet (r), joiden merkitsevyytasot ovat seuraavat: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

Aineisto: Tilastokeskus.

Myös väkiluvun muutos 2007–2023 on yhteydessä kansanedustajapaikkojen muutokseen ($r=0,25$). Monet seutukunnat, joissa väkiluku on kasvanut, ovat kasvattaneet pitkällä aikavälillä myös keskimääräistä kansanedustajalukumääräänsä – väestötappioalueilla suunta on ollut päinvastainen. Taulukossa 11.2 esitetty vaali-piirikohtainen paikkajako ja sen muutos on seurausta syntyvyydestä ja muuttoliik-keestä. Tietyt vaalipiirit ovat täten automaattisesti menettäneet ja saaneet paikkoja. Vähemmälle huomiolle on jäänyt, mitkä seudut vaalipiirien sisällä ovat olleet voit-tajia ja mitkä häviäjiä. Taulukon 11.4 tulos osoittaa, että muuttoliikkeen logiikka toi-mii tietyssä määrin myös vaalipiirin sisällä: väestöstä tyhjenevät seudut menettävät myös poliittista edustustaan.

Kansanedustajapaikkojen muutoksella ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä rakenteellisiin sosioekonomisiin muuttujiin – työttömyysasteeseen ja korkeasti kou-lutettujen osuuteen. Korrelaatiokertoimet (matalan työttömyyden ja suuren korkea-koulutettujen osuuden yhteys kansanedustajapaikkojen muutokseen) ovat niukasti viiden prosentin riskitasoon asetetun rajan yläpuolella eivätkä näin ollen tilastolli-sesti merkitseviä. Poliittisen edustuksen alueellista eriytymistä ei siis tämän analyys-in pohjalta voida väittää tapahtuvan erityisesti sen mukaan, miten seudut eroavat toisistaan työllisyyden ja koulutuksen suhteen.

Päätelmät

Kansanedustajapaikkojen jakautuminen alueittain on noussut esille yhä vahvem-min viime vuosikymmeninä, kun muuttoliikkeen ja syntyvyyden kasautuminen sa-moille alueille on merkinnyt kansanedustajapaikkojen aiempaa vahvempaa keskit-tymistä eteläisen Suomen vaalipiireihin. Kun vielä vuoden 1991 vaaleissa Helsingin, Uudenmaan ja Pirkanmaan vaalipiirien yhteenlaskettu paikkamäärä oli 65, vuoden 2023 vaaleissa näissä kolmessa väkirikkaimmassa vaalipiirissä oli jaossa yhteensä 80 paikkaa eli 40 prosenttia kaikista kansanedustajapaikoista. Uuden Kaakkois-Suo-

men vaalipiiriin vuoden 2015 muodostaneilla Etelä-Karjalan, Kymenlaakson ja Etelä-Savon maakunnilla oli puolestaan vuoden 1991 vaaleissa yhteensä vielä 21 paikkaa, mutta vuonna 2023 enää 15. Satakunnan vaalipiiri on menettänyt kolmessa vuosikymmenessä kolmasosan paikoistaan (kahdestatoista kahdeksaan).

Vaalipiiritaso kätkee kuitenkin alleen sen, miten paikat jakautuvat alueilla. Uudenmaan vaalipiiriin alueella voittajia on suhteessa eniten, koska se on saanut vaalipiireistä eniten lisäpaikkoja vuosien saatossa. Espoo, Keski-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa ovat vahvistaneet edustustaan Arkadianmäellä, kun taas Vantaa on jopa menettänyt edustustaan.

Satakunnan vaalipiiriin paikkojen vähentyminen on iskenyt Porin seutukuntaan. Rauman ja Pohjois-Satakunnan seutukuntien edustus on sen sijaan säilynyt melko vakaana yli ajan. Kaakkois-Suomen vaalipiirissä Lappeenrannan seutukunnan painoarvo on noussut valittujen kansanedustajien määrässä mitattuna ja erityisesti Kotkan-Haminan seutukunnan laskenut. Vielä kausina 1999–2002 ja 2003–2006 Kotkan ja Haminan seudulta oli viisi kansanedustajaa, mutta kuluvalle kaudella vain yksi. Itä-Suomen vaalipiirissä merkittävin menettäjä on ollut Varkauden seutukunta, jossa Kotkan-Haminan tavoin oli 1990- ja 2000-luvun taitteessa vielä varsin kattava edustus neljällä paikalla. Viime vaalikausien aikana edustus on supistunut yhteen.

Kokonaan ilman edustusta tai maksimissaan yhteen paikkaan yhdellä kaudella viimeisen kolmen vaalikauden aikana ovat jääneet Loviisan, Vakka-Suomen, Luoteis-Pirkanmaan, Pieksämäen, Sisä-Savon, Koillis-Savon, Keski-Karjalan, Pielisen Karjalan, Suupohjan, Järviseedun, Joutsan, Keuruun, Äänekosken, Nivala-Haapajärven, Oulunkaaren, Torniolaakson ja Pohjois-Lapin seutukunnat eli 17 Manner-Suomen 66 seutukunnasta.

Kun noin joka neljännellä seutukunnalla ei ole ollut lainkaan kansanedustajaa tai vain yksi viimeisen kolmen kauden aikana, alueellinen edunvalvonta on näiden seutujen osalta vajavaista eduskunnassa. Vaikka kansanedustajat kokevat ehdokastutkimusten perusteella edustavansa koko Suomea ja koko kansaa (Sipinen & von Schoultz, 2020), myös alueellisen edustuksen ajatus on relevantti poliitikoille. Kun ehdokkaiden äänistä suurin osa tulee heidän kotikunnastaan ja lähikunnista, on oletettavaa, että tämän seudun tarpeita otetaan mahdollisimman hyvin huomioon päätöksenteossa äänestäjien tyytyväisinä pitämiseksi. Koska seutukuntien koko vaihtelee voimakkaasti, noin 5 000 asukkaasta 430 000 asukkaaseen, edunvalvonta saa myös hyvin eri merkityksen eri seutukunnissa.

Edustuksen puuttumisella voi olla merkitystä alueen ihmisten uskolle siihen, että heidän äänensä tulee kuulluksi ja että heillä on merkitystä politiikassa. Onkin tähdellistä pohtia, missä määrin alueiden niin sanottu periferisaatio kulkee käsi kädessä poliittisen voimattomuuden kokemuksen kanssa. Periferisaatio muodostuu Leibertin ja Golinskin (2017) mukaan neljän eri mekanismin kautta: A) nuorten, korkeasti koulutettujen poismuutosta, B) tietopääoman ja infrastruktuurin erkaantumisesta harvoin keskittymiin (jota poliittiset ja taloudelliset eliitit päätöksillään vauhdittavat), C) riippuvuudesta suurempien kaupunkien palveluista ja D) diskursiivisesta marginalisoinnista, joka syntyy aluetta koskevien negatiivisten mieliku-

vien ja käsitysten luomisesta ja niiden pinttymisestä. Diemer kollegoineen (2022) on puolestaan puhunut Euroopan kontekstissa siitä, että heikommassa asemassa olevat alueet ovat niin sanotussa tulokannustinloukkuun verrattavassa aluekehitysloukussa. He määrittelevät aluekehitysloukun tilaksi, jossa alue ei kykene säilyttämään taloudellista dynaamisuuttaan tulotason, tuottavuuden ja työllisyyden osalta ja siten samalla suoriutuu heikommin kuin kansalliset ja eurooppalaiset verrokkinsa näillä samoilla mittareilla. Heidän mukaansa kehitysloukkualueilla on monesti takanaan hyvinvoiva ja nykyistä vauraampi menneisyys, josta ne ovat ajautuneet rakennemuutoksen seurauksena taloudelliseen luisuun, jonka suuntaa ei ole enää helppo kääntää, kun väestö on vähentynyt, perusinfrastruktuuria ja -palveluita on purettu ja elinkeinoelämä alueella on hyytynyt.

Nämä kuvailut sopivat hyvin moniin edellä mainittuihin alueisiin, jotka ovat olleet 1990-luvun alusta nykyhetkeen häviäjiä poliittisessa edustuksessa. Suurimpia häviäjiä tarkastellessa voidaan todeta, että Kotkan-Haminan, Varkauden, Porin ja Salon seutukuntien keskuskaupungeissa SDP:n kannatus on yhä varsin korkeaa valtakunnalliseen keskiarvoon verrattuna. Porin ja Salon kaupungeissa kannatus on laskenut 2000-luvun alkuun verrattuna, mutta Varkaudessa ja Kotkassa se on pysynyt suurin piirtein samalla tasolla. Samalla perussuomalaisen kannatus on kasvanut, ja Porin ja Salon kaupungeissa se on noussut 2010-luvulta alkaen jopa SDP:n ohi suurimmaksi puolueeksi. Monia poliittisen edustuksensa menettäneitä seutukuntia puolestaan luonnehtii, että niiden edustus on ollut yhden keskustalaisen kansanedustajan varassa. Keskustan kannatuksen heikentyminen ja edustajasukupolvien vaihtuminen on jättänyt Suomeen monia edustustyhjiöitä. Uudenmaan alueet (Espoo, Keski-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa), jotka ovat sitä vastoin kasvattaneet kansanedustajamääriään, ovat puolestaan kokoomuksen vahvoja kannatusalueita.

Tulevissa vaaleissa ja tulevina vuosikymmeninä on mielenkiintoista nähdä, miten poliittisen edustuksen alueellinen kehitys etenee. Väestöennusteiden mukaan väestö keskittyy Suomessa yhä harvempiin seutukuntiin syntyvyyden luonteen, sisäisen muuttoliikkeen ja suuriin kaupunkeihin keskittyvän maahanmuuton vuoksi. Näiden trendien valossa on luontevaa olettaa, että vaalipiiriikohtainen paikkajako muuttuu yhä epätasaisemmaksi. Lisäksi maakuntien sisällä väestö pakkautuu kohti maakuntakeskuksia. Äänestysprosentit ovat eriytyneet viime vuosikymmeninä yhä vahvemmin korkeasti koulutettujen ja hyvin toimeen tulevien vaalipiireihin, joissa äänestysinto on korkeampi, ja sosioekonomisesti heikommassa asemassa oleviin muuttotappiovaalipiireihin, joissa äänestysinto on vaimeampi. Kaikkinensa trendit antavat syyn olettaa, että edellä analysoidut erot alueiden poliittisessa edustuksessa repeävät tulevaisuudessa entisestään.

Lähteet

- Agnello, L., Fazio, G. & Sousa, R. M. (2016). National fiscal consolidations and regional inequality in Europe. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 9(1), 59–80. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsv033>
- Beatty, C. & Fothergill, S. (2016). *The uneven impact of welfare reform: The financial losses to places and people*. Sheffield Hallam University. <https://doi.org/10.21201/2016.604630>
- Bengtsson, Å. (2012). Väljarnas kandidatval: rörlighet och motiv. Teoksessa S. Borg (toim.), *Muutosvaalit 2011* (s. 139–155). Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-172-2>
- Bengtsson, Å. & Wass, H. (2010). Styles of Political Representation: What Do Voters Expect? *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 20(1), 55–81. <https://doi.org/10.1080/17457280903450724>
- Borg, S. (2018). *Kuntavaalitutkimus 2017*. Kunnallisan kehittämissäätiö. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2018/04/tutkimusjulkaisu_kuntavaalitutkimus-2017.pdf
- Borg, S. (2023). *Aluevaalitutkimus 2022*. Tutkimus Suomen ensimmäisistä aluevaaleista. Kunnallisan kehittämissäätiö. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2023/01/tutkimusjulkaisu_116_borg_aluevaalitutkimus_2022.pdf
- de Ruyter, A., Martin, R. & Tyler, P. (2021). Geographies of discontent: Sources, manifestations and consequences. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 14(3), 381–393. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsab025>
- Diemer, A., Iammarino, S., Rodríguez-Pose, A. & Storper, M. (2022). The Regional Development Trap in Europe. *Economic Geography*, 98(5), 487–509. <https://doi.org/10.1080/00130095.2022.2080655>
- Eduskunta (2024). *Miten löydän tiedon kansanedustajan kotikunnasta?* <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/tietopalvelulta-kysyttya/Sivut/miten-loydan-tiedon-kansanedustajan-kotikunnasta.aspx>
- Esaiasson, P. (2000). How Members of Parliament Define Their Task. Teoksessa P. Esaiasson & K. Heidar (toim.), *Beyond Westminster and Congress. The Nordic Experience* (s. 51–82). Ohio State University Press.
- Gordon, I. R. (2018). In what sense left behind by globalisation? Looking for a less reductionist geography of the populist surge in Europe. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 11(1), 95–113. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsx028>
- Grönlund, K. & Borg, S. (2021). *Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Versio 2.0 (2021-09-15). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3467>
- Grönlund, K. & Wass, H. (toim.). (2016). *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: eduskuntavaalitutkimus 2015*. Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-517-1>
- Kantola, A., Aaltonen, S., Haikkola, L., Junnilainen, L., Luhtakallio, E., Patana, P., Timonen, J. & Tuominen, P. (2022). *Kahdeksan kuplan Suomi: yhteiskunnan muutosten syvät tarinat*. Gaudeamus.

- Kestilä, L. & Martelin, T. (2019). Suomen väestörakenne ja sen kehitys. Teoksessa L. Kestilä & S. Karvonen (toim.), *Suomalaisten hyvinvointi 2018* (s. 26–45). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-256-7>
- King, D. & Le Galès, P. (toim.). (2017). *Reconfiguring European states in crisis*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198793373.001.0001>
- Kurer, T. (2020). The Declining Middle: Occupational Change, Social Status, and the Populist Right. *Comparative Political Studies*, 53(10–11), 1798–1835. <https://doi.org/10.1177/0010414020912283>
- Kytö, H. & Kral-Leszczynska, M. (2013). Muuttoliikkeen voittajat ja häviäjät – Tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista. Kunnallissalan kehittämisiä. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2014/01/Kyt%C3%B6_Kral-Leszczynska.pdf
- Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista 17.1.2014/7. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2014/7>
- Leibert, T. & Golinski, S. (2017). Peripheralisation: The Missing Link in Dealing with Demographic Change? *Comparative Population Studies*, 41(3–4), 255–284. <https://doi.org/10.12765/CPoS-2017-02>
- MacLeod, G. & Jones, M. (2018). Explaining ‘Brexit capital’: Uneven development and the austerity state. *Space and Polity*, 22(2), 111–136. <https://doi.org/10.1080/13562576.2018.1535272>
- Martin, R., Martinelli, F. & Clifton, J. (2022). Rethinking spatial policy in an era of multiple crises. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 15(1), 3–21. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsab037>
- Mattila, M., Lahtinen, H., Rapeli L. & Wass, H. (2016). Terveys ja poliittinen kiinnittyminen. Teoksessa K. Grönlund & H. Wass (toim.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015* (s. 415–434). Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-517-1>
- Moisio, S. (2012). *Valtio, alue, politiikka: Suomen tilasuhteiden sääntely toisesta maailmansodasta nykypäivään*. Vastapaino.
- Nieminen, J., Ahtinen, S.-M. & Henriksson, A. (toim.). (2021). *Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2021*. Työ- ja elinkeinoministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-701-4>
- Rapeli, L. & Koskimaa, V. (2020). Kansalaisten kiinnittyminen politiikkaan. Teoksessa S. Borg, E. Kestilä-Kekkonen & H. Wass (toim.), *Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019* (s. 420–438). Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Rodríguez-Pose, A. (2018). The revenge of the places that don’t matter (and what to do about it). *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 11(1), 189–209. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsx024>
- Rodríguez-Pose, A., Dijkstra, L. & Poelman, H. (2024). The Geography of EU Discontent and the Regional Development Trap. *Economic Geography*, 100(3), 213–245. <https://doi.org/10.1080/00130095.2024.2337657>
- Rodrik, D. (2018). Populism and the economics of globalization. *Journal of International Business Policy*, 1(1–2), 12–33. <https://doi.org/10.1057/s42214-018-0001-4>

- Saari, J. (2020). *Samassa veneessä: hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa*. Docendo.
- Sipinen, J. & Koskimaa, V. (2020). Ehdokkaiden taustaominaisuuksien merkitys ehdokasasettelussa. Teoksessa E. Kestilä-Kekkonen & Å. von Schoultz (toim.), *Ehdokkaat vaalikentillä: Eduskuntavaalit 2019* (s. 26–58). Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-890-5>
- Sipinen, J. & von Schoultz, Å. (2020). Ehdokkaiden edustuskäsitykset. Teoksessa E. Kestilä-Kekkonen & Å. von Schoultz (toim.), *Ehdokkaat vaalikentillä: Eduskuntavaalit 2019* (s. 147–160). Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-890-5>
- von Schoultz, Å., Järvi, T. & Mattila, M. (2020). Edustuksellisuuden henkilökohtainen ulottuvuus – puoluejohtajat ja ehdokkaat. Teoksessa S. Borg, E. Kestilä-Kekkonen & H. Wass (toim.), *Politiikan ilmastonmuutos: Eduskuntavaalitutkimus 2019* (s. 169–195). Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-838-7>
- Tilastokeskus (2023). *Eduskuntavaalit 2023, tarkastuslaskennan tulos*. <https://stat.fi/julkaisu/cl8lkinf9pwt3ocvz5uvtgprk>
- Tilastokeskus (2024a). *Seutukunnat 2024*. <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/seutukunta/>
- Tilastokeskus (2024b). *Väestön koulutusrakenne*. <https://stat.fi/tilasto/vkour>
- Tilastokeskus (2024c). *Työvoimatutkimus*. <https://stat.fi/tilasto/tyti>
- Westinen, J. & Borg, S. (2016). Itä-Suomen vaalipiiri uudistuksen vaikutukset. Teoksessa K. Grönlund & H. Wass (toim.), *Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015* (s. 200–223). Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-517-1>

Liitteet

Liite 1: Kunnat, jotka muodostavat analyyseissä käytetyt alueet ja seutukunnat.

Kaupungit ja alueet:

Helsinki

Espoo

Vantaa

Itä-Uusimaa: Porvoo, Sipoo, Pukkila, Askola, Myrskylä, Loviisa, Lapinjärvi

Keski-Uusimaa: Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, Tuusula, Mäntsälä, Pornainen

Länsi-Uusimaa: Lohja, Kirkkonummi, Raasepori, Vihti, Hanko, Karkkila, Kauniainen, Siuntio, Inkoo

Seutukunnat:

Turun seutukunta: Turku, Kaarina, Raisio, Naantali, Lieto, Paimio, Masku, Mynämäki, Rusko, Nousiainen, Sauvo

Turunmaan seutukunta: Parainen, Kemiönsaari

Salon seutukunta: Salo, Somero

Vakka-Suomen seutukunta: Kustavi, Laitila, Pyhäranta, Taivassalo, Uusikaupunki, Vehmaa

Loimaan seutukunta: Loimaa, Aura, Koski TL, Marttila, Oripää, Pöytyä

Porin seutukunta: Pori, Ulvila, Huittinen, Kokemäki, Harjavalta, Nakkila, Merikarvia, Pomarkku

Rauman seutukunta: Rauma, Eura, Eurajoki, Säkylä

Pohjois-Satakunnan seutukunta: Jämijärvi, Siikainen, Karvia, Kankaanpää

Lahden seutukunta: Lahti, Hollola, Heinola, Orimattila, Asikkala, Iitti, Kärkölä, Sysmä, Padasjoki, Hartola

Hämeenlinnan seutukunta: Hämeenlinna, Janakkala, Hattula

Riihimäen seutukunta: Riihimäki, Loppi, Hausjärvi

Forssan seutukunta: Forssa, Tammela, Jokioinen, Ypäjä, Humppila

Tampereen seutukunta: Tampere, Nokia, Ylöjärvi, Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Hämeenkyrö, Orivesi, Pälkäne, Vesilahti, Kuhmoinen

Etelä-Pirkanmaan seutukunta: Valkeakoski, Akaa, Urjala

Lounais-Pirkanmaan seutukunta: Sastamala, Punkalaidun

Luoteis-Pirkanmaan seutukunta: Ikaalinen, Kihniö, Parkano

Ylä-Pirkanmaan seutukunta: Virrat, Mänttä-Vilppula, Ruovesi, Juupajoki

Lappeenrannan seutukunta: Lappeenranta, Taipalsaari, Savitaipale, Lemi, Luumäki

Kouvola seutukunta: Kouvola

Kotkan-Haminan seutukunta: Kotka, Hamina, Miehikkälä, Virolahti, Pyhtää

Imatran seutukunta: Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti

Mikkelin seutukunta: Mikkelä, Mäntyharu, Kangasniemi, Hirvensalmi, Pertunmaa, Puumala

Savonlinnan seutukunta: Savonlinna, Sulkava, Rantasalmi, Enonkoski

Pieksämäen seutukunta: Pieksämäki, Juva

Kuopion seutukunta: Kuopio, Siilinjärvi

Varkauden seutukunta: Varkaus, Joroinen, Leppävirta

Sisä-Savon seutukunta: Rautalampi, Suonenjoki, Tervo, Vesanto

Ylä-Savon seutukunta: Iisalmi, Lapinlahti, Kiuruvesi, Sonkajärvi, Keitele, Pielavesi, Vieremä

Koillis-Savon seutukunta: Kaavi, Rautavaara, Tuusniemi

Joensuun seutukunta: Joensuu, Kontiolahti, Liperi, Ilomantsi, Juuka, Polvijärvi, Outokumpu, Heinävesi

Keski-Karjalan seutukunta: Kitee, Rääkkylä, Tohmajärvi

Pielisen Karjalan seutukunta: Lieksa, Nurmes

Seinäjoen seutukunta: Seinäjoki, Ilmajoki, Kauhava, Lapua, Kurikka, Isokyrö

Suupohjan seutukunta: Kauhajoki, Teuva, Karijoki, Isojoki

Kuusiokuntien seutukunta: Alavus, Ähtäri, Kuortane

Järviseudun seutukunta: Alajärvi, Vimpeli, Soini, Lappajärvi, Evijärvi

Vaasan seutukunta: Vaasa, Korsnäs, Mustasaari, Vöyri, Maalahti, Laihia

Suupohjan rannikkoseutu (Sydösterbotten): Närpiö, Kristiinankaupunki, Kaskinen

Pietarsaaren seutukunta: Pietarsaari, Pedersören kunta, Uusikaarlepyy, Luoto, Kruunupyy

Kokkolan seutukunta: Kokkola, Kannus

Kaustisen seutukunta: Kaustinen, Halsua, Lestijärvi, Perho, Toholampi, Veteli

Jyväskylän seutukunta: Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Hankasalmi, Uurainen, Petäjävesi, Toivakka

Joutsan seutukunta: Joutsa, Luhanka

Jämsän seutukunta: Jämsä

Keuruun seutukunta: Keuruu, Multia

Äänekosken seutukunta: Äänekoski, Konnevesi

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta: Saarijärvi, Viitasaari, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas

Oulun seutukunta: Oulu, Kempele, Muhos, Liminka, Tyrnävä, Lumijoki, Hailuoto

Raahen seutukunta: Raahen, Pyhäjoki, Siikajoki

Ylivieskan seutukunta: Ylivieska, Alavieska, Kalajoki, Oulainen, Merijärvi, Sievi

Nivala-Haapajärven seutukunta: Nivala, Haapajärvi, Kärsämäki, Pyhäjärvi, Reisjärvi

Haapaveden-Siikalatvan seutukunta: Haapavesi, Siikalatva, Pyhäntä

Oulunkaaren seutukunta: Pudasjärvi, Ii, Utajärvi, Vaala

Koillismaan seutukunta: Kuusamo, Taivalkoski

Kajaanin seutukunta: Kajaani, Paltamo, Sotkamo, Ristijärvi

Kehys-Kainuun seutukunta: Kuhmo, Suomussalmi, Hyrynsalmi, Puolanka

Rovaniemen seutukunta: Rovaniemi, Ranua

Kemi-Tornion seutukunta: Kemi, Tornio, Keminmaa, Simo, Tervola

Torniolaakson seutukunta: Ylitornio, Pello

Itä-Lapin seutukunta: Kemijärvi, Posio, Savukoski, Pelkosenniemi, Salla

Tunturi-Lapin seutukunta: Kittilä, Muonio, Enontekiö, Kolari

Pohjois-Lapin seutukunta: Inari, Sodankylä, Utsjoki